

КРИТИЧНІ ПЕРІОДИ

Протягом дошкільного віку в мовному розвитку дітей спостерігаються критичні періоди, коли відбувається найбільш інтенсивний розвиток тих чи інших складових мовної системи. Критичні періоди є передумовою виникнення мовних розділів. Виділяють 3 критичні періоди:

I – 1 рік 2 міс. – 1 рік 6 міс. – в цей період особливо інтенсивно розвиваються коркова зона Брока, яка відповідає за розвиток усної мови.

II – 3 роки – коли інтенсивно розвивається зв'язне мовлення, відбувається перехід від ситуативної мови до контекстної. Це вимагає великої узгодженості в роботі центральної нервової системи і мовно-рухових механізмів, уваги, пам'яті і т.д.

Незначна розбалансованість цих процесів веде до зміни поведінки: впертість, негативізм. Це викликає велику вразливість мовної системи, може виникнути заїкання, відставання мовного розвитку.

III – 6-7 років – починається інтенсивний розвиток письмової мови. Це викликає велике навантаження на центральну нервову систему. При надто високих вимогах

до дитини відбувається "збій" нервової діяльності, що викликає мовні порушення.

ВЧИМОСЯ ГОВОРИТИ

Якомога раніше навчити малюка правильній вимові, умінню помічати та виправляти мовленнєві помилки, будувати зв'язні речення та послідовно і чітко викладати власну думку — важливе завдання батьків та педагогів.

Щоб малюк навчився вільно висловлювати свої судження і бажання, у нього має бути багатий словниковий запас. Тому для дорослих доцільно проговорювати дії, які він звершує, разом із дитиною.

Для того щоб дитина навчилася говорити складними реченнями, потрібно навчити її правильному диханню та приділяти належну увагу розвитку артикуляційного апарату малюка. У вирішенні цих проблем допоможуть різноманітні мовленнєві вправи, зокрема чистомовки та скоромовки.

Позитивний вплив на процес розвитку мовлення молодшого дошкільника мають дитячі лічилки, потішки, невеличкі цікаві віршики тощо. Частіше читайте їх дитині, і спонукайте малюка повторювати віршовані рядки. Дітям двох років, як правило, до вподоби і загадки, які в свою чергу розвивають також уяву, спостережливість, вміння узагальнювати та творче мислення. Для малят цього віку краще використовувати нескладні загадки, побудовані на звуконаслідуванні або з використанням наочного матеріалу — малюнків-відгадок або відповідних іграшок.

Спільна робота з літературним матеріалом (читання, завдання на продовження речення чи словосполучення,

відповіді дітей на нескладні запитання за текстами) привчають малят уважно слухати, добирати слова-рими, чітко їх вимовляти.

КОЛИ СЛІД ЗВЕРТАТИСЯ ДО ЛОГОПЕДА?

До логопеда слід звернутися, якщо:

- 1) до 2 років у дитини не з'явилося мовлення (дитина мовчить) або словник дитини налічує не більше 10 слів. Кваліфікований фахівець (учитель-логопед) уміє не тільки виправляти і ставити звуки, але й стимулювати появу мовлення в дітей, які не говорять!
- 2) Дитині більше 4 років, а вона не вимовляє (чи неправильно вимовляє) звуки рідної мови. У цей час фонетична система повністю сформована, і дитина повинна говорити правильно.
- 3) Дитина почала повторювати перші звуки, склади, слова, але заїкається.
- 4) Дитині більше 6 років, а вона не запам'ятовує вірші, не може переказати текст, порушує структуру слів (спотворює слова).

ЩО СЛІД ЗНАТИ БАТЬКАМ?

Соска шкідлива, якщо маля ссе її довго й часто. По-перше, у нього формується високе (готичне) піднебіння, яке впливає на формування правильної вимови звуків. По-друге, соска заважає мовленнєвому спілкуванню. Замість вимови слів дитина спілкується за допомогою жестів і пантоміміки.

Артикуляційна гімнастика — це гімнастика для губ, язика, нижньої щелепи. Навчіть малюка перед дзеркалом відкривати й закривати рота, піднімати язика вгору, робити його широким, вузьким, утримувати у правильному положенні.

Швидке мовлення — неприпустиме в розмові з дитиною. Говоріть зрозуміло, чітко, правильно, використовуючи як «дитячі», так і «дорослі» слова (це машина — бі-бі, а ось собака — гав-гав). Не дозволяйте маляті говорити швидко. Завжди розповідайте про те, що бачите.

Пам'ятайте: якщо для вас усе навколишнє знайоме і звичне, то маляті з усім, що нас оточує, потрібно познайомитися.

Головні складові правильного мовлення: правильність звуковимови, чіткість, виразність, помірні

темп і гучність, багатство словникового запасу й інтонаційна виразність. Таким має бути перш за все мовлення батьків, дорослих, які є поруч із дитиною.

ПОТРІБНО ПАМ'ЯТАТИ

Норми звуковимови:

- 3—4 роки — [с], [сь], [з], [зь], [ц] уже мають правильно вимовлятися;
4—5 років — [ш], [ж], [ч], [щ], [г], [к], [х];
5—6 років — [ль], [к], [і], [р], [рь].

Загальне недорозвинення мовлення - ЗНМ

ЗНМ часто зустрічається в тих дітей, які заговорили пізно: слова — після 2 років, фрази — після 3.

Можна говорити про ЗНМ, коли в дитини недорозвинені всі компоненти мовлення:

- порушена звуковимова;
- обмежений словниковий запас;
- погано розвинений фонематичний слух;
- порушений граматичний лад мови.

Тільки комплексний вплив фахівців (учителя-логопеда, лікаря, вихователів) допоможе якісно поліпшити або виправити складні мовленнєві порушення.

Розумовий розвиток невіддільний від мовленнєвого, тому, займаючись із дитиною, дорослий має розвивати в неї всі психічні процеси: мислення, уяву, пам'ять, сприйняття.